

МУЗИ ПРОТИ ГАРМАТ

Ілля Чернілевський

Щоб були ми живі, здорові,
Перемога була і мир –
Я дивлюся на плями крові,
Я роздумую, хто є ми...

Ілля Чернілевський – режисер кіно і телебачення – написав близько 40 пісень, які сам і виконував. Брав участь у численних фестивалях і займав призові місця. Понад 10 років працював як перекладач – зокрема пісень у дубльованих українською мовою фільмах студій Disney, Universal, Sony. У 2011 році вийшла збірка його поезій російською мовою «Розділимо простір». Після початку війни вирішив, що більше ніколи не писатиме російською. У лютому 2022 року вступив до складу територіальної оборони Києва, а 8 березня – до лав Збройних Сил України.

Загинув 7 травня 2022 року неподалік селища Кам'янка Покровського району Донецької області внаслідок ворожого мінометного обстрілу.

Він хотів миру, хотів жити, кохати, творити, та ворог не лишив йому вибору, і довелося обрати війну... Війну за Незалежність та Свободу своєї України. А міг би відсидітись у тилу. Міг би написати ще багато нових пісень, здобути широке визнання шанувальників поезії та славу відомого українського поета... Війна перекреслила усе. Він таким і залишиться в пам'яті сучасників та нащадків – тридцятилітнім Ратоборцем України.

Збірка віршів Іллі українською мовою «*Я птах між тенет*» видана після його смерті, у 2023 році. Вступне слово написала мати Іллі **Ольга Чернілевська**, літредакторка, режисерка дубляжу, продюсерка.

СЛОВО МАТЕРІ

Я читаю поезії сина. Читаю інакше, ніж за його життя. Тоді було так: «Мам, я написав новий вірш, послухай». Я слухала сина, і в голові пролітали думки: «Боже, як це сильно, як талановито, як неймовірно». Хвалила його поезії, і він щиро радів – моя думка була важлива для нього, – та потім поринала у вир буденності, якісь невідкладні і важливі справи. Поезія забувалася, часу перечитувати, насолоджуватися віршами не було, чекалося нових, і, здавалося, так буде завжди, адже попереду ще багато часу, ціле життя... Та війна все зруйнувала. Збереглося лише 38 віршів Іллі українською. Тепер я читаю їх поволі, перечитую, п'ю кожне слово, милуюся образністю, захоплююся легкістю пера. От уже справді: писав, як дихав. Не віршував – поезія лилася потоком, як жива вода.

Ілля – поет-лірик. Його вразливість і відкритість, його душевні рани давали життя неймовірним рядкам. Пристрасний за натуру, Ілля не міг без кохання, та, на жаль, особисте життя його складалося нещасливо. «*Та з болю любові мої всі вишиті*», – гірко констатував Ілля. Мій син був дуже емоційний, близько до серця брав чужу біду, був відданий сім'ї та друзям.

2014 року у життя українців увірвалася війна. Ілля захоплювався своїм дядьком Мирославом, який з перших днів пішов добровольцем в АТО, і відчував, що й сам мав би бути на фронті. Але тоді не був готовий воювати, він шукав себе, міркував, у чому реалізуватися, хотів стати відомим співаком. Та думки про сміливців, які часто ціною власного життя стримували ворога на сході, не покидали його. З цих роздумів 2019 року народився вірш. Він вирізняється серед ліричної поезії Іллі. Дивовижно, як син

зумів передати почуття воїна, який після війни опинився у тилу, де все не таке, як життя на фронті, що вже стало звичним, стикається з іншим життям, і тут солдат чомусь відчуває себе чужим, «маленьким зернятком у кавоварці». На нього ніхто не звертає уваги, ба, більше – воїн відчуває якусь ворожість, недоброзичливість. Неймовірно, але це збігається з розповідями і відчуттями реальних байців, які з передової приїждять у відпустки і бачать, що люди живуть так, ніби війни немає: сидять у кафе, роблять дорогі покупки, розважаються. Це те, що бачимо зараз і ми:

**«і цими слідами байдуже ходили ми –
байдужим дорослим і надто веселим людям...»**

Ілля не хотів і не міг бути серед цих «байдужих» і, власне, він ніколи й не був байдужим – до несправедливості, підступності, до чужого горя. Саме тому його рішення піти на фронт було природним: він вважав, що він як чоловік має захистити найближчих, вберегти від знищення свою країну.

Після початку повномасштабного вторгнення Ілля, не вагаючись, пішов у військкомат. Йому відмовляли, адже син не мав військового досвіду, та врешті Ілля домігся свого. Мужньо терпів втому, виснаження, важкі побутові умови.

Не шкодував про своє рішення ані секунди.

«Я там, де хотів і де мушу», – писав він уже з «нуля». Мріяв перемогти ворога, повернутися до коханої, створити сім'ю і писати, писати! Нові вірші, нові пісні.

Танцює в повітрі, свистить біля ніг
осколків і куль нелюдська завірюха,
і мій кулеметник говорить мені:
«Пішли, повоюємо трохи, Ілюха».

І бачимо ми, як життя наші Бог
в цю мить підганяє під розмір окопу,
а я заряджаюсь і думаю: ох,
як хочеться снікерса і кока-колу.

Як хочеться тиші, без мін, без арти,
як хочеться просто її обійняти.
Та мирні думки відсуваються в тил
і пальці засмоктують холод гранати.

Ми з Юрою вчора курили на двох,
і Юра ділився секретами брази,
а зранку навідався сепарський ВОГ
і Юру невдовзі двохсотим забрали.

Війна не прощає двозначність, брехню.
Війна – це отруйний укусу саламандри.
І серце своє я ховаю в броню,
яку не зірвати. Мене – не зламати:

І сонце встає,
і говорить усім
квітневу палку і тремтливу промову,
що скоро часи набуття, воскресіння,
що вірити маємо ми в перемогу.

І палець правиці кільце обійма
так міцно, неначе дитину матуся,
і, чуючи залпи свинячих гармат,
кажу собі впевнено:
«Я повернуся».

30 квітня 2022 р.

Ілля воював два місяці, на фронті він написав три вірші. Останній вірш датований 6 травня, а вранці 7 травня внаслідок ворожого артилерійського обстрілу син загинув. Загинув, зробивши все, що міг, для нашої перемоги, із вірою у нашу перемогу. «Ми переможемо, я обіцяю».

І ми маємо перемогти, бо за нашу перемогу, заради сильної України поклали життя вже тисячі молодих і не дуже молодих чоловіків та жінок. «Я люблю свою країну, якою б вона не була», – казав Ілля. Сильний, мужній, емоційний, талановитий, прекрасний композитор і співак, перекладач – друзі, знайомі, колеги запам'ятали його також як порядну, щиру, добру людину. Проклятий ворог забрав у нашої країни дивовижного поета, з абсолютно самобутнім стилем, забрав частину мого серця, мого первістка.

Ця збірка відкриває нові грані тонкої душі Іллі.

«Ти ніколи не зникнеш повністю, зовсім повністю». Сину, як ти писав у своєму вірші, ти завжди будеш у серцях і думках людей, які тебе знали і любили. ■

З любов'ю
МАМА

Від безглузвих конфліктів гірко,
Я збираюся у наряд.
Ці сварки намалюють дірку
У душі, як в землі снаряд.

Проблиск світла, дзвінок, та темінь
Огортає, щоб промінь вмирав.
Ким я стану колись для тебе? –
Просто виживший ветеран.

Як в Донбаських степах уперто
Не росте навесні трава,
Так і фейку стосунків вмерти,
Не зрости в льодяних словах.

Не згадати тебе ночами,
А тобі – не вловити суть,
Що з веселого тут – лиш чайки,
Що зачовгане небо рвуть.

Не жаліюся. І не кличу,
Хай що мало піти – піде,
Наче просто шкідлива звичка
Наших спогадів тло бліде

Щоб ім'я, що пекло окропом,
Із землі мого серця шмат
Не урвало. І кров над окопом
Щоб забулася, як кошмар,

Щоб були ми живі, здорові,
Перемога була і мир –
Я дивлюся на плями крові,
Я роздумую, хто є ми

в параної, у перегоні,
В лапах схованок і тривог...
Поправляю похмуро бронік –
Хай тебе береже твій бог.

6 травня 2022 р. о 19:25

Скільки разів була ти тут?
Скільки ходила тут голою?
І я, наче злодій платину,
спомини ці переховую.

Неначе картяр затятий,
тримаю тебе, як козир.
Неначе останню тягу
останньої папіроси.

Твій дим не розвіє вітер,
сховавши в осінні надра...
Холодний, п'яний, спокійний
цей запах серед кімнати

вже щез. Надівають ранці
сусідські маленькі діти,
і пам'ять застиглим бранцем
очікує на події.

Та марно. Шепоче осінь
про зниклі дороги, вежі
з піску. І на мить здалося,
неначе я справжній вершник

коней, що ім'я їм – смуток,
ночей, що ділили навіп,л,
ночей, де не міг заснути
з тобою, без тебе. Навіть

кругленькі бліді таблетки,
що добре тобі відомі,
не зроблять жадане «легко»
в пустому моєму домі.

Лиш димом, осіннім хмизом
сирим, недолугим – все це
згадаю: гуркоче дизель,
я слухаю твоє серце.

Між вухом, що лине шкірою,
між світлом і темнотою
я слухаю і не дихаю
тебе. У тобі. З тобою.

Не станеться драм, надіюся я.
Тверезий і трохи схиблений,
тебе притискав я місяцем
до чорних своїх небосхилів.

Хай кров моя стане хересом,
цілунок твій – обезкровленням.
Можливо, це просто вересень,
можливо, це усвідомлення.

Можливо, ти теж кохала,
як вмієш. На певні миті.
Можливо, мені, як ханка,
потреба тебе любити.

Можливо, усі прогнози
між нами уже здійснились,
і акт про розлуку осінь
приносить мені на підпис.

То хто я для тебе, хто я?
Агресор? Коханий? Жертва?
Я знову мовчу. А доля
регоче, як навіжена.

Вересень 2021 р.

Ніч – єдина, хто ніколи мені не віддасться,
сама вирішує, чи дати сон, чи рими.
Перше моє кохання було у сімнадцять,
все інше – лише спроби його повторити.

Продертися крізь лапи чагарникові
років. І глянути у вічі юності...
Ні, це не трагедія цих місяців, не ковід,
це щось із минулого не вернулося.

Тягар недоношений вчасно зумів я знищити,
точніше – перетворити в легку подяку.
Виростив нове серце, промінням вишите, –
самому собі маяк крізь осінню мряку.

Але чи нитки не ті були, чи гірше – ті,
чи, може, узор проміння підібраний був невдало,
та з болю любові мої всі вишиті,
і з присмаку в роті зламаного металу.

Зі стогону, сліз і ніякої тут буденності:
що не стосунки – то драма, як у Ремарка,
що не іскра – то із доторком навіженості,
так, ніби палицю в руки взяла незграбна мавпа.

До чого й до кого ведуть ці чорнильні сходинки?
У кожному вірші питання стоїть німе.
Ми любимо в інших
минулих себе знаходити,

а пишемо облудно про спалахи від комет.
Пливе у п'яті неокреслений дивний човен,
розтане він видивом, врізавшись в айсберг-ранок...
В моєму прізвищі закодоване слово «чорний» –
так і запиши собі
наостанок.

Січень 2021

Тягнеться тихо смужка світанку
крізь дірку бліндажика.
Ранок в атаку
вже рветься,
кидаючи променів черги
крізь хмару, що вигнулась в форму мачете.

Солдати встають. І дзеленькають кухлями,
нужника будка пронизана кулями.
Інстинкти рятують.
Первинні, тваринні –
товариш мій не підірвався на міні.

Цей дивний настрій. Цей спокій у серці,
що тільки сильніше росте в небезпеці.
Чуття, що я там, де хотів і де мушу.
Життя, що шугнуло патроном в калюжу.

Життя, яке кожен із нас ще не виборов,
життя, що спростовує звичні нам виміри.
Надія у квіточці на бездоріжжі,
думки, що поставив я на запобіжник.

Приціл, що шукає пожадливо цятку.
Ми знов переможемо.
Я обіцяю. ■

03 квітня 2022 р.

**Ольга Чернілевська, мама загиблого воїна Іллі Чернілевського, біля муралу зі світлиною сина.
Аби вшанувати пам'ять сина, жінка вирішила нанести на будинок
мурал із його світлиною та птахами, що відлітають у вирій.
Село Буша на Вінниччині**